

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90 – 91.
3. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Голос України. – 2014. – № 206 (5956). – С. 11–24.

Почтовий Максим Миколайович,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОТВОРЧОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Ефективність та результативність правотворчої діяльності багато в чому визначається правотворчою політикою, яка покликана визначити її стратегічні задачі та мету. О. Мазуренко пропонує розглядати правотворчу політику в якості особливого різновиду правової політики, а саме, як науково обґрунтовану, планову та системну діяльність суб'єктів правотворчості, направлену на створення, зміну, вдосконалення юридичних норм і яка реалізується з метою максимально ефективного регулювання найбільш важливих сфер суспільних відносин [1, с. 104]. С. Поленіна, в свою чергу, відзначає, що правова політика, враховуючи весь спектр різноманіття її характеристик та визначень, розуміється та сприймається у суспільстві як політика в першу чергу правотворча. Така позиція не випадкова, адже правова політика набуває найбільш зрозумілої та доступної для більшості населення форми тоді, коли вона закріплюється в преамбулах, визначеннях та статтях законів і інших нормативно-правових актів [2, с. 180].

Діяльність суб'єктів правової політики держави у напрямі правотворчості є неоднозначною. З негативної сторони мають місце прояви колізій, прогалин у законодавстві; відсутність належного обґрунтування економічних, соціальних, політичних реформ, які реалізуються владою; не завжди (навіть у переважній більшості) високий професіоналізм осіб, що розробляють проекти законів; нехтування суспільною думкою при створенні законопроектів; лобіювання інтересів владної верхівки тощо.

Це підтверджується думкою С. Поленіної стосовно того, що правове життя в цілому, правова політика далеко не завжди може характеризуватись позитивно. Її недоліки, хоча і виявляються найчастіше в процесі правозастосування, однак, часто стають причиною допущених помилок у

правотворчості [2, с. 180 – 181].

Серед проблем правотворчості варто назвати прогалини у праві. Про них йде мова тоді, коли відсутні у праві положення не дозволяють врегулювати певне питання.

Можна погодитись із думкою В. Рудковського, який зазначає, що надмірне захоплення правотворчістю, яке виникає за відсутності відповідних можливостей органів, наділених правотворчою компетенцією, призводить до різкого розриву між задекларованими на конституційному рівні правами, свободами, обов'язками людини і громадянина та практикою їх реалізації. А це не тільки не сприяє становленню законності та правопорядку у суспільстві, але й посилює нігілістичні настрої серед населення, підриває їх віру у право, знижує авторитет державної влади [3, с. 221 – 222].

Вважаємо, що подолання такого становища є можливим за умов більш тісної взаємодії суб'єктів правової політики держави. Це повинно стосуватись, в першу чергу, питань формування стратегії і тактики правового регулювання суспільних відносин. Продумана правова політика держави, яка буде ґрунтуватись на єдності процесів формування, створення та застосування правових норм, сприятиме тому, що виокремленні у ній положення будуть мати повноцінний характер, їх дію будуть відчувати всі громадяни країни і вона не буде носити ознак популізму.

У будь-якому випадку і за будь-яких обставин, важливим атрибутом повинна залишатись взаємодія правотворчої та практичної діяльності. Правова наука повинна вчасно реагувати на потреби практичної діяльності і формувати у зв'язку з цим відповідні рекомендації. З іншого боку, юридична практика не повинна бути осторонь останніх досягнень науки, а має використовувати їх у своїй роботі, тим самим проводячи апробацію, життєву придатність створених новинок.

Ефективність законодавства забезпечується, в першу чергу, внесенням змін і доповнень у чинні нормативно-правові акти, а потім вже – прийняттям нових. Застарілі нормативні акти слід скасувати, щоб не навантажувати правову систему і не ускладнювати діяльність, пов'язану з реалізацією норм права. Право повинно бути авторитетним, стабільним, впорядкованим. Багатоманітність норм права, що регламентують те чи інше питання, аж ніяк не сприяє зміцненню авторитету права. Практика показує, що норми права, які часто змінюються, перестають працювати. Часта зміна норм права свідчить про те, що правова сторона проблеми, яка вирішується, недостатньо вивчена та опрацьована. Можна зробити й інший висновок: законодавець не надав належного значення та уваги нормі як соціальному регулятору суспільних відносин [4, с. 159].

Варто пам'ятати, що рівень розроблених законопроектів багато в чому обумовлюється правовою культурою та правовою свідомістю осіб, які цьому сприяють.

Сьогодні якість правотворчості повинна відповідати тим цілям, завдан-

ням, які стоять в процесі розбудови в Україні правової, соціальної держави. Актуальною проблемою сьогодення є недосконалість, розпорошення, а іноді й протиріччя існуючих нормативно-правових актів.

Справедливо наголошує А. Гвізд на тому, що творець нормативно-правових актів повинен мати ґрунтовні та широкі знання у сфері права; мати особливу відповідальність у своїй професійній діяльності; проявляти у своїй законотворчій роботі особливий талант стосовно підготовки хороших проектів нормативно-правових актів [5, с. 98].

А. Дунаєв пропонує в цьому аспекті закріпити на законодавчому рівні обов'язкову систему комплексного навчання прийомам юридичної техніки з проведенням регулярних теоретичних семінарів, наукових конференцій, навчання на спеціалізованих курсах тощо [6, с. 91].

З точки зору реалізації народовладдя необхідно забезпечити контроль народу за процесом законотворення. Народ, як носій влади, її першоджерело, а відповідно, і творець її правових підвалин, повинен бути впевнений в компетентності законодавців, їх високому рівні правової свідомості і культури. М. Марченко зазначає, що будучи хорошим фахівцем з основної спеціальності, депутат може стати посереднім законодавцем, який здібний тільки механічно читати і сприймати законопроекти, що пропонуються. Добротне законодавство потребує не любительського, а професійного відношення. Якщо цього немає, ми будемо мати «надзвичайно низький рівень досить розрізненого, внутрішньо суперечливого законодавства і відповідно низький рівень економічної, соціально-політичної, культурної та інших сфер суспільства» [7, с. 8]. Контроль народу над законотворенням як елемент правової політики в сфері народовладдя полягає у встановленні правових процедур відповідальності парламентарів перед виборцями, включаючи інститут відзиву. Сприяти контролю над законотворенням може всенародне обговорення найбільш важливих законопроектів.

---

1. Мазуренко А. Правотворческая политика как особая разновидность правовой политики : региональный аспект / А. Мазуренко // Правовая политика : от концепции к реальности / Под ред. Н. Матузова, А. Малько. – М. : Юристь, 2004. – С. 104.

2. Поленина С. Правотворческая политика / С. Поленина // Правовая политика : курс лекций / Под ред. Н. Матузова, А. Малько. – М., 2003. – С. 180.

3. Рудковский В. Правоприменительная политика / В. Рудковский // Правовая политика : курс лекций / Под ред. Н. Матузова, А. Малько. – М. : Юристь, 2003. – С. 221–222.

4. Коробова А. Правовая политика : понятие, формы реализации, приоритеты в современной России : дис.канд.юр.наук : 12.00.01 / Коробова Александра Петровна. – Самара, 2000. – 275 с.

5. Гвизд А. Организация специальных курсов по законотворчеству в Варшарском университете / А. Гвизд // Очерки методологии законотворчества : Материалы первого конгресса Европейской ассоциации содействия законодательству, 13-14 февраля 1993 г. – Бельгия, 1993. – С. 98.

6. Дунаев А. Правовая политика субъектов Российской Федерации: вопросы

теории и практики : дис... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Дунаев Андрей Викторович. – Тамбов, 2006. – 173 с.

7. Тодика О. Правова політика України в сфері народовладдя і тенденції її розвитку / О. Тодика // Правничий часопис Донецького університету. – 2006. – № 1. – С. 3– 9.

Солдатенко Світлана Василівна,
кандидат юридичних наук,
Запорізький національний університет

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ЗМІСТУ ПРИВАТНОПРАВОВИХ ТА ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИХ ІНТЕРЕСІВ

Формування й розвиток правової держави й громадянського суспільства в Україні упродовж останніх років супроводжується реформуванням діяльності гілок влади, суттєвим оновленням національного законодавства шляхом використання загальноєвропейських принципів права, міжнародних стандартів, оновлення змісту чинних і формування нових галузей законодавства. Одним із завдань реформування правових норм та інститутів є прагнення гармонізувати різноманітні правові інтереси, адже право є одним із основних регуляторів суспільних відносин, яке має на меті узгодження індивідуальних, соціально-групових і суспільних інтересів.

Поряд із внутрішніми чинниками, які актуалізують проблему оптимізації співвідношення публічних і приватних інтересів, одним із найбільш складних і суперечливих зовнішніх чинників є глобалізація. Глобалізація як визначальна тенденція сучасного цивілізаційного розвитку впливає різною мірою на всі правові процеси і явища, спричиняє трансформацію їх сутності й змісту, а в окремих аспектах ставить принципові нові питання. Вона накладає відбиток не лише на характер і сукупність засобів реалізації приватноправових і публічно-правових інтересів, зокрема – державних, національних інтересів, а й на їх сутність і зміст, висуває більш жорсткі умови щодо правових форм і засобів їх захисту.

Останнім часом протиріччя між державною формою організації суспільства й глобалізацією економіки, політики, права, культури, між інтересам окремих національних держав стають все гострішими. У міжнародному праві закладені, насамперед, інтереси найбільш потужних держав ХХ ст., які реалізують свої інтереси, використовуючи різні способи й засоби, навіть силові. Внаслідок цього склалася система міжнародного права, що містить «баланс інтересів», який ґрунтується на «балансі сили». Природно, що інтереси невеликих, молодих незалежних держав при цьому не враховуються (якщо вони не збігаються з інтересами впливових держав). Так сталося, на-